

Helsingfors 6.2.2014

Undervisnings- och kulturministeriet

Sjötullsgatan 10
Helsingfors

Ärende: Utlåtande om arbetsgruppens förslag till reform av de allmänna riksomfattande målen för gymnasieutbildningen och timfördelningen

Referens: Begäran om utlåtande 20.12.2013 Dnr 85/020/2012

Finlands Svenska Lärarförbund FSL önskar framföra följande:

ALLMÄNT

På ett allmänt plan vill FSL poängtera att gymnasieutbildningen lever i brytningstider och att all planering inför framtiden bör bygga på att trygga gymnasiets särställning som en allmänbildande skola med den bärande utgångspunkten att ge de studerande de kunskaper och insikter som krävs för allmän behörighet för universitetsstudier. En förändring av gymnasiestudierna får under inga omständigheter genomföras så att våra gymnasier försätts i ohållbara omständigheter, så att en del gymnasier gynnas av timfördelningen och läroplanen medan andra inte ges möjligheter att på ett meningsfullt sätt bedriva undervisningen. Vidare bör påpekas, att en förändring av gymnasiet bör göras i samma takt som man förändrar studentexamen. Det är det enda sättet att garantera ett gymnasium som till sitt upplägg inte helt domineras av det kommande slutprovet. En studentexamen i samklang med gymnasiestudierna ger större pedagogiskt handlingsutrymme och garanterar därmed friare tillämpningar av t.ex. moderna rön inom pedagogiken.

MÅLSÄTTNINGARNA I ARBETSGRUPPENS FÖRSLAG

Målsättningarna som arbetsgruppen för fram innehåller till vissa delar både nödvändiga och önskvärda moment. Då det gäller att stärka allmänbildningen, att ge de rätta kunskaperna och insikterna, att förbereda ungdomarna på ett liv i ett samhälle under stark förändring på alla plan och att beakta en tilltagande internationalism i en global verklighet är man inne på rätt spår. Då man i förslaget talar om djupare förståelse och bättre förmåga att av splittrade influenser och spridd information kunna förädla sina färdigheter för den komplexa verklighet vi lever i har arbetsgruppen alldeles tydligt identifierat vilka strävansmål vi behöver som ledstjärnor nu och i framtiden.

ALLMÄNBILDNING OCH VALFRIHET

Tyvärr måste vi konstatera att de konkreta förslagen till ny timplan i samtliga tre fall (A, B och C) motverkar målsättningarna att stärka allmänbildningen genom sina synnerligen lösa och svårplanerade grunder för gymnasiestudierna. Ökad valfrihet är inte ägnad att stärka en för de flesta gemensam och likvärdig bas att utgå från. Begreppet allmänbildning löper risk att förlora sin betydelse. Ett gymnasium där man har mera än en teoretisk möjlighet att helt välja bort och sålunda helt undgå att studera t.ex. biologi eller historia/samhällslära är att sätta gymnasiet hela allmänbildande funktion ur spel. De föreslagna tre timfördelningarna kan därför inte godkännas.

Valfrihet innebär alltid även bortval. Vi vet att t.ex. hälsokunskap är ett populärt ämne i realprovet, inte på grund av ämnets viktighetsgrad utan för att pensumet är kortare än i de övriga realämnena, och därför ersätter många gymnasie-studerande andra centrala ämnen med hälsokunskap. Det är ett ofrånkomligt faktum att många väljer att kliva över där ribban är som lägst. En utökad valfrihet leder till ökad studietaktikering och gör att den gemensamma kunskapsbasen hos nybakade studenter antingen blir skev eller synnerligen fragmenterad.

Strävan att utveckla studentexamen till ett mera allmänt inträdesprov till universitet och högskolor motverkas effektivt av att valfriheten splittrar de nya studenternas gymnasiebakgrund och därmed måste inträdesproven vara mera differentierade, kanske t.o.m. individuellt anpassade. Kan man vägra en person inträde till studier i juridik eller matematik för att han eller hon inte gjorde de rätta valen genast efter grundskolan?

En stor valfrihet ställer i många fall ohemula krav på de nya gymnasie-studerandena som vid 16 års ålder ställs inför val som kommer att påverka dem om tio år, när de är 26 år gamla och långt senare. Risken för fel val ökar och antagligen får det som följd att den nu mycket låga avbrottsandelen i gymnasiet i

framtiden kommer att stiga.

KONKRETA FÖLJDER

En vid skala av ämneskurser att välja mellan gör situationen för våra mindre gymnasier svår. Är avsikten att vi i framtiden endast har stora enheter med ett stort utbud? Av hävd har vi i Finland låtit ungdomar välja ett gymnasium relativt nära sin hemort. Detta har bidragit till att vårt land har en hög andel akademiskt utbildade invånare. Nu verkar förslaget till timfördelning dra åt annat håll och i kombination med regeringen Katainens strukturpaket för den offentliga sektorn kan det innebära slutet för en stor del av våra gymnasier.

Studiehandledningen i gymnasiet är mycket ojämnt fördelad och därför alltför ofta otillfredsställande. Införs valfrihet av planerat mått måste de studerandes möjligheter till studiehandledartjänster göras tillgängliga för alla.

Vid fritt val kommer ämnesvariationen i gymnasierna att öka och många ämnen kommer att få stryka på foten, t.ex. filosofi och psykologi. Samma öde drabbar en del språk. Läsårsplaneringen försvåras och lärarjobb försvinner. Många lärartjänster är gemensamma med högstadieskolor och återverkningar kan alltså även förekomma i grundskolan.

NÅGRA PEDAGOGISKA ANTECKNINGAR

Det är tveksamt om de gemensamma inledande kurserna kunde fungera som introduktion till gymnasiestudierna och om de kan hållas neutrala utan att bli "reklamkampanjer" för vissa ämnen. I varje fall ställer vi oss frågande till hur man bland annat i matematik under samma kurs kan fånga och entusiasmera elever med helt olika matematiska begåvningar och intressen för matematik. Temakurserna borde senareläggas mot studiernas slutskede för att ge maximal nytta och rätt utformade kan de bli en viktig byggkloss i studierna under förutsättning att lärarna ges möjligheter till sådana helheter så att de motsvarar deras behörigheter. Oro inger också tanken att temakurserna lätt utvecklas till en bricka eller palett av de ämnen som i valfrihetens namn valts bort. De blir ett slags minikurser i de s.k. mindre undervisningsämnena. Om delar av de här kurserna måste genomföras utan lärare med behörighet i ämnena i fråga blir det lätt mera tidsfördriv än studier.

GYMNASIETS UPPDRAG

Ju större valfrihet och därmed följande fragmentering av studierna i våra gymnasier desto mera diffust blir gymnasiets samhälleliga uppdrag. Skola och

utbildning är i vårt land en av de viktigaste, t.o.m. den allra viktigaste, stöttepelarna för vårt demokratiska samhällsskick.

I en värld stadd i ständig förändring och i ett samhälle under tryck av stora omvälvningar klarar sig de människor bäst som har en grundsyn och grundkunskaper som de fått genom att i skolan få växa enskilt och tillsammans med andra. Det kollektiva inslaget i utbildningen kan vi aldrig frånsä. Det gemensamma stoffet och de gemensamma erfarenheterna ger de förutsättningar som behövs för att klara förändringar och krav av allehanda slag. Det finns en samhällelig beställning på detta och utbildningen i gymnasiet är en samhällsfunktion som bör säkerställa att så många som möjligt uppfyller de villkor som morgondagens finländare möter.

SLUTORD

Finlands Svenska Lärarförbund FSL förutsätter att man vid den fortsatta beredningen beaktar våra synpunkter. Valfrihet betyder alltid rätt att välja bort. Vårt samhälle bygger på gemensamma värderingar och utan hållbar gemensam bakgrund blir det allt svårare att arbeta för det allmänna bästa inom samhället. Utbildningens viktigaste uppgift är att bygga grunden för demokratin och en skola där man lär sig att alla kan välja fritt och välja bort vad man vill undergräver på sikt vårt demokratiska samhälle. Vår bestämda åsikt är att förslagen inte uppfyller de här kraven.

En noggrann granskning av den nuvarande timfördelningen bör göras, men målsättningen ska vara att stärka gymnasiets viktigaste uppgift, allmänbildningen. Vi behöver mera samarbete, mera gemensamma erfarenheter och starkare känsla för medmänsklighet, förståelse för andra och större öppenhet. Det lär man sig inte genom att ensidigt betona individualism, vilket de tre förslagen till ny timfördelning för gymnasiet ofelbart kommer att leda till om något av dem förverkligas.

Helsingfors den 6 februari 2014

FINLANDS SVENSKA LÄRARFÖRBUND FSL

Dan Johansson

Christer Holmlund

Dan Johansson
förbundsordförande

Christer Holmlund
förbundssekreterare

Finlands Svenska Lärarförbund FSL

CENTRALT INNEHÅLL - UTLÅTANDE, GYMNASIETS TIMFÖRDELNING Dnr 85/020/2012

- FSL anser att ingen av de föreslagna timfördelningsmodellerna A, B eller C kan godkännas eftersom de inte stärker gymnasiets uppdrag som allmänbildande skola då valfriheten skulle ökas in absurdum.
- Valfrihet innebär alltid även rätt att välja bort. Bortval leder ofelbart till att lärartjänster hotas och att förutsättningarna att kunna garantera behöriga lärare jobb blir märkbart sämre. Det är otänkbart att de flesta centrala gymnasieämnena skulle vara möjliga att helt välja bort.
- De mindre gymnasierna försätts i stora svårigheter och undervisningsämnen som traditionellt haft färre studerande löper risk att helt falla bort från undervisningsschemat. De studerandes rätt till behöriga lärare i alla ämnen äventyras.
- Valfriheten leder till förlängd studietid och till ökade avbrott i gymnasiet, eftersom många inte kan välja sin framtidsbana genast efter grundskolan. Studiehandledningen i gymnasiet är på många håll otillräcklig. För att göra den tillgänglig för alla krävs en rejäl satsning.
- En ytterligare individualisering av studiegången i gymnasiet motverkar effektivt strävandena att göra studentexamen till ett tydligare och mera lämpat instrument för antagningen till universitet och högskolor.
- Delar av målsättningarna i arbetsgruppens arbete är välmenande, men de föreslagna sätten att förverkliga dem är motstridiga och direkt skadliga för gymnasiet som särskild, fristående skolform och för allmänbildningen.
- Om något av de tre förslagen drivs igenom kommer gymnasiets uppdrag att bli mycket oklart. Det nuvarande samhälleliga uppdraget att garantera en rätt likadan bakgrund och kunskapsbas för studenterna går förlorad. I så fall sker förändringen "i smyg" utan den stora diskussion som borde föras inför en så vittgående förändring i det som hittills alltid varit gymnasiets kärna, allmänbildningen.
- All utbildnings viktigaste uppdrag är att bygga grunden för demokratin och vårt västerländska samhällsskick. Detta förutsätter kollektivitet i kombination med individens rätt. En skola där så gott som allting är fritt är inte ägnad att stöda skolans demokratiuppgift.
- Gymnasiet bör utvecklas och förnyas så att timfördelningen, läroplanen och studentexamen kan behandlas som en helhet.